

OM FLORETTEN SOM KONVENTIONELLT VAPEN

Föredrag hållet vid fäktnästarexamen
på Näsby Park den 12-13 januari 1980.

Konventionerna uppkommo, när man fann på, att med ett lättare vapen öva sig till duell eller annan verklig strid utan att därvid ständigt riskera blodviten. Striden med det lättare vapnet skulle därvid så nära som möjligt följa villkoren för den verkliga striden. Väsentligt var därför, att man icke godkände coup-double, som är en dålig lösning i en duell. Aldre maître d'armes, som jag träffade under min tid i Frankrike och som ofta hade presiderat vid dueller, försäkrade mig, att de aldrig därvid hade sett någon coup-double.

Basen i all fäktning är och förblir därför: En attack, en parad med ripost, en parad av riposten med efterföljande konterripost o.s.v. Med hjälp av det lätta vapnet kunde detta spel varieras med alla slags förberedelser, finter, linjebyten, konterparader och annat, som gjorde fäktningen intressant och roande, och som kunde uppövas till virtuositet. Ännu på 20-talet fanns på FFF ett flertal äldre fäktare, som hade nått en senare icke mera sedd skicklighetsgrad på florett. Den som läser mitt inlägg i FoFs Jubileumsnummer, om och när det utkommer, kan se namnen på några.

I och med införandet av el-värjan 1933 tillryckte sig detta vapen hela intresset i den svenska fäktarvärlden, och den florettskola, som sedan kom att bestå, kunde inte hålla nivån från förut. Det visade sig emellertid snart, att det lilla som hanns med, innan adepterna helt övergick till värjan, likväl väsentligen ökade deras möjligheter att höja sin nivå på detta senare vapen. Den grupp värjefäktare, som på de sista 10 åren uppenbarligen ställt sig i världstoppen och varav flertalet här råkar

- 2 -

vara närvarande, torde icke motsäga mig på denna punkt.

Införandet av el-floretten 1955 innebar tvärt emot experternas förutsägelser ingalunda florettens död, utan ledde tvärtom till en oerhörd expansion, särskilt utomlands, där floretten betraktas med samma intresse som värjan. El-bedomningen löste den materiella delen av uppgiften, men lämnade presidenten ensam att konfronera fäktare, lagkaptener, fäktlärare och publik. Förut hade han kunnat stöda sig på sina jurymän och få medhåll för sin uppfattning. Nu slipper han visserligen bli konfunderad av jurymän med olika uppfattning om stöt eller icke stöt, men måste ensam avgöra till vilka rörelser signalerna hänföra sig.

Efter ett antal år med el-floretten slappnade den respekt, som den gamla juryn trots allt efterlämnade, och en ny fäktsstil utbildade sig, som brukar karaktäriseras med uttrycket "damvärja". Därmed menas inte något förhånande om damfäktning, utan endast den slags värjefäktning med florett och el-väst, som praktiserades av såväl herrar som damer.

Chockerad av denna utveckling har FIE på sistone beslutat sig för att på allvar återföra florettfäktningen till ordningen. Vid OS1972 och vid de flesta senare VM har seminarier ordnats under Edgard Merciers ledning med de närvarande presidenterna för att inpränta deras skyldighet att döma strikt efter konventionerna. 1977 hölls i Hannover ett utvidgat seminarium speciellt för fl. rätt, dit alla nationer inbjöds att sända presidenter. Dessa initiativ har dessvärre hittills icke nått utanför kretsen av de närvarande, då Mercie försummat att åstadkomma någon resumé av förhandlingarna, som hade kunnat användas för spridning av kunskaperna. Han förskansar sig enbart mot alla yrkanden i sådan riktning med, att allting ju redan står i reglementet. Detta är endast delvis sant, då reglementet skrevs på 1910-20-talen för vuxna personer, som var strängt uppfosttrade av sina fäktlärare i dess anda, och icke för nutidens ungdomar, som helt sakna denna förkunskap.

Nu har till slut Maître CLERY, Frankrikes store man inom fäktingen och en av föredragshållarna vid seminariet i Hannover, lagt fram en utförlig allomfattande resumé över förhandlingarna där. Denna resumé, som jag i dagarna erhållit, kommer sannolikt att inflyta i FIE:s organ l'Esclime Française. Den överensstämmer i allt väsentligt med den kortare rapport, som Göran Abrahamsen och jag efter Hannoverseminariet utarbetade och den 10.5.78 tillställde UU ordförande och ledamöter med förslag om användande som kurslitteratur vid förekommande presidentkurser. På detta erhöles inget svar.

På senare tid har aktningvärda försök gjorts på skilda håll, att höja såväl herrfloretten som damfloretten till internationell nivå. Det vore oansvarigt mot båda, att fortsätta att undervisa enligt konventionerna men döma som damvärja. Florettkonventionen är en logiskt uppbyggd helhet, sammansatt av olika bestämmelser. Om man i sin gärning som lärare eller domare tror sig kunna tillämpa blott en del av dessa och avvara resten, blir resultatet helt förödande.

Florettkonventionen fordrar och befördrarsjälvbehärskning liksom f.ö. värjan på sitt håll. Detta är fäktingens stora uppfostrande uppgift och existensberättigande. Rekryteringen, särskilt av unga, beror på det erkännande i detta hänseende, som fäktingen kan tillkämpa sig hos sin omgivning, föräldrar och andra. Denna uppgift får icke svikas.

Det borde nu stå klart för alla, att de konventionella vapnen, framför allt floretten, måste odlas med samma allvar som värjan. Detta för ungdomens skull, för damernas skull, för att ge värjan en sund bas att bygga på och för alla deras skull, som lämnat uttagningsskarusellen bakom sig, men som i fäktingen funnit ett uttryck för sin personlighet, nått en viss färdighet, och därför äro villiga att fortsätta. Dessa äro de viktiga

gaste av alla, ty ur deras led måste framtidens ledare och lärare hämtas.

Förutsättningen härför är trivseln på fäktsalen. Endast denna kan öka bredden, som f.n. icke är tillfredsställande. Den glädjande snäva tillväxten bland de yngre, som vi nu bevittna, motväges icke blott av stor avgång ur de egna leden, men också av större avgång bland de äldre. God kontakt mellan de äldre och de yngre på en klubb är bland det viktigaste för de senares utveckling och de förras kvarblivande, m.a.o. för fäktingsportens breddning.

Min avsikt med detta föredrag var, att gripa tillfället till att förmedla de klargöranden beträffande reglementets tillämpning, som blev resultatet av florettseminariet i Hannover 1977, eftersom detta icke blev gjort tidigare genom UU:s försorg. Det har utvecklats till ett försvarstal för florettens existens och konventionernas nödvändighet. Detta hade kanske inte varit nödvändigt i just denna krets, men det skadar inte, att det står skrivet någonstans, och det är min förhoppning, att den nya FoF tar in det tillsammans med det, som följer, eventuellt som följtong.

Jag övergår nu till huvudämnet för detta föredrag.

FLORETTBEDÖMNINGEN.

Då det visat sig, att bedömningsreglerna i reglementets artiklar 232 - 236 i sin lapidärstil icke alltid förstås på rätt sätt, anser jag det angeläget, att även inför detta reglements-kunniga auditorium börja med en genomgång av florettkonventionens innebörd.

Vid signal, giltig eller ogiltig yta, på båda sidor ges prioritet åt den fäktare, som först "etablerat linjen" d.v.s. sträcktarmen och fört vapnet i en oavbruten rörelse framåt mot giltig yta hos motståndaren. Prioriteten gäller sålänge "linjen" icke brytes. Den bryts -
- av motståndarens parad eller attack på vapnet,
- av fäktaren själv, om han kröker armen eller avbryter sin rörelse framåt.

En korrekt anfallsrörelse börjar således med att "etablera linjen" såsom ovan sagts. Om motståndarens icke nås redan vid armsträckningen, fullföljes anfallet med utfall, march-utfall eller flèche. Armen skall fortfarande vara sträckt tills stöten träffat eller blivit parerad. Dessa rörelser skall följa omedelbart på armsträckningen, utan tvekan eller uppehåll i rörelsen framåt.

Då anfallet eller attacken avbrytes av motståndarens parad, går prioriteten över till denna, om han omedelbart påbörjar sin ripost. För riposten gäller samma regler som för attacken: Armen skall sträckas och vapnet i en oavbruten rörelse framåt föras mot giltig yta hos motståndaren.

Blir riposten i sin tur parerad, återgår prioriteten till den ursprungligen anfallande, för utförandet av en konter-ripost, för vilken samma regler gäller som för riposten.

Detta är det normala schemat för en vapenfras på florett. Sedan finns det tillåtna utvecklingar:

Attack och ripost enligt ovan kan utföras direkt i en hos motståndaren öppen linje. De kan också påbörjas i en stängd linje, vilket förutsätter linjebyte under anfallets gång. Detta är lovligt, förutsatt att armen sträckes enligt ovan.

Man kan med bibehållen prioritet anfälla medelst en eller flera finter, förutsett att armen sträckes i en oavbruten rörelse framåt och att finterna verkligen framlocka de parader hos motståndaren, som medge anfallets fortsättande, utan att vapnet uppfångas av motståndaren. Väljer motståndaren att göra motattack, får han för att få prioritet se till att träffa, innan den ursprungligen anfallande påbörjat sitt sista tempo.

Allt, som föregår etablerandet av linjen, är förberedelser. Sådana kan bestå av

- en inkortning av avståndet utan armsträckning,
- en invit genom att öppna en linje extra mycket,
- en attack på vapnet av något slag.

Dessa förberedelser avse att öka möjligheterna till framgång för en efterföljande attack, men ge i sig själva på intet sätt upphov till prioritet. Under förberedelsetempot har motståndaren följaktligen rätt till att starta en attack, i språkbruket ofta oegentligen kallad motattack.

Inför en motståndare, som avvaktande etablerat linjen, alltså utan att fullfölja sitt anfall, skall den, som vill anfälla med prioritet, först föra motståndarens vapen effektivt ur linjen.

Ovanstående är vad en florett^{ä/}tiktare skall göra. Sätten att i stället göra vad man inte får göra är oändligt många och kan icke här katalogiseras. Vid Hannover-seminariet brännmärktes emellertid vissa allmänt förekommande oarter, som, om de inte hållas ischack av presidenter och fäktlärare, riskera att totalt fördärva all meningsfull florettfäkting. Det finns alltså anledning att här till genomlysning taga upp några av dessa oarter.

1) Anfall med krokig arm.

Armen sträcker inte förrän i framflyttningen sista fas, stickögonblicket. En variant är att sträcka armen under marschen men dra till baks den i utfallet. I ingendera fallet har den anfallne någon attack att parera, som han ju normalt borde ha rätt till. Detta är ju också vinsten med metoden, fränsett att den också är bekvämare.

Den anfallne kan då inte försvara sig med annat än en motattack, till vilken konventionen ger honom full rätt. Men kan han lita på, att presidenten uppfattar detta och icke ger det felaktiga anfallet prioritet? Seminariets konklusion var, att presidenterna måste se mycket noga upp på denna punkt.

Motattacken får givetvis inte vara en handling av panik under flykt bakåt. För att få prioritet måste den utföras med bestämdhet i rätt tid och på rätt avstånd. Sådan rätt utförd motattack borde få en större plats i undervisningen på florett, såsom det enda korrektivet till den krökta armens taktik.

2) Corps à corps.

Corps à corps är förbjudet på florett, men är numera en vanlig avslutning på en attack, som blivit parerad. Avsikten är att klistra sig fast vid motståndaren, så att denne icke kan ripostera. Detta missbruk är desto allvarligare, som det hos den anfallne framkallar två slags försvarsåtgärder, som är ännu mera inacceptabla. Den ena är att vända sig helt om och taga emot motståndaren med rumpan, alltmedan man man böjer sig framåt och på så sätt skaffar sig plats att få in spetsen på motståndaren. Om man samtidigt låter egen klinga ligga an mot egen el-väst, vinner man, med apparatens nuvarande konstruktion, att man själv under tiden är osårbar. Detta fäksätt är numera direkt förbjudet, men praktiseras ismyg.

Det andra sättet är, att taga emot den anfallande med den fria axeln, dra tillbaka den andra med den vapenförande armen för att vinna plats att få in spetsen på motståndaren, samtidigt som man själv gör sig osårbar, genom att låta klingan ligga an mot egen el-väst.

Dessa trix hållas vid VM/OS någorlunda tillbaka, genom att man insatt två speciella jurymän för att hjälpa presidenten. Dessutom förses numera apparaterna med särskilda signallampor, som visa att man berört egen el-väst med klingan. På lägre nivå florerar emellertid dessa metoder tämligen ohejdat, så länge presidenterna icke ha kraft att stoppa corps à corps, roten till det onda.

Seminariets enhälliga mening var, att en president icke får underlåta att utdela varning redan vid första corps à corps. Han bör tillämpa definitionen på corps à corps så strängt som möjligt, så att varje

på corps à corps grundad taktik undertryckes. Önskemål framfördes, om att redan sökandet av corps à corps skulle föranleda varning och straff.

3) Det eviga remisandet.

När ens attack blivit parerad, har man icke prioritet längre. Om man inte litar på sin förmåga att parera riposten, gör man remis. Det är också det bekvämaste, då man kan ligga kvar i utfallsställning. Det kan ju hända, att presidenten icke märker dubbelsticket, utan dömer bort riposten, konventionens grundpelare.

Härvid bör observeras, att remisen oftast har kortare väg till målet än riposten. Den tidsskillnad mellan signalerna till förmån för remisen, som ofta kan iakttagas, får under inga omständigheter tagas till intäkt för att ge remisen prioritet. Den som parerat, har rätt att utföra riposten i sitt tempo, vilket icke är liktydigt med någon viss tidrymd i sekunder eller delar därav. Riposten skall dock påbörjas omedelbart efter paraden och genomföras utan tvekan eller avbrott.

Presidenterna måste skärpa sig till det yttersta med sådana, som vanemässigt gör remise, för att inte bli lurade av denna taktik och därmed sabotera all ordnad florettfäktning.

Ligger den anfallande kvar i utfallsställning, utföres riposten direkt i den parerade linjen. Går han i gard och söker parera, kan riposten utföras med dégage^ment eller coupé utan att förlora prioriteten.

Skulle motståndaren vara kapabel till en eller flera ytterligare parader, har den riposterande fortfarande prioritet, sålänge han helt undviker dessa utan att kröka armen.

4) Maskering av giltig yta.

Maskering av giltig yta görs med den obeväpnade armen eller med huvudet i någon förvriden kroppsställning. Reglementet har alltid givit presidenten rätt att raka stöt på den kroppsdel, som kommit i vägen för stöten. Vid el-bedömning är detta svårt, eftersom signalen är vit.

Mot maskering med den lediga armen eller annorledes har man numera en särskild straffbestämmelse i art. 30 och enligt art 54 två extra jurymän för att hjälpa presidenten att upptäcka och beivra brottet. Den lediga armen kan f.ö. också användas till att parera motståndarens attack. Härför är straffet ännu hårdare.

För att få slut på dessa ofog, bör presidenterna icke tveka att inskrida med de möjligheter de sålundahar, och särskilt se upp med de fäktare, som ha för vana att hålla den lediga armen framför magen eller ansiktet.

Det är för övrigt en uppgift för lärarna, att lära eleverna att hålla undan den lediga armen.

5) Närstrid.

Normal växelverkan mellan korrekta attacker och riposter kan ibland leda till närstrid. Närstrid är tillåten, sålänge den består av normala vapenrörelser, så att en vapenfras kan urskiljas. Detta förutsätter, att stridsavståndet är sådant, att det finns plats för vapnen mellan fäktarna. Så snart detta icke längre är fallet, skall presidenten avbryta striden med "halt", hellre för tidigt än för sent. Stötar, som utväxlas sedan fäktarna börjat tränga varandra, är värdelösa ur konventionens synpunkt.

Härmed är jag färdig med att belysa de nya strömningarna inom florettbedömningen, senast manifesterade vid Hannovenseminariet. Det är uppenbart, att dessa även måste påverka undervisningen. Då denna församling jämnliskt sin titel just avser utbildningen, vill jag tillåta mig att framföra ett par synpunkter även på denna.

SYNPUNKTER PÅ FÄKTUTBILDNING.

På senare tid har våra fäktsalar alltmer börjat befolkas av skolbarn allt ner till de yngsta åldrarna. Hur glädjande detta än är, medför det vissa problem för undervisningen.

För de ungas kampvilja är damvärjan idealisk: En skuttar fram och sticker så gott han kan. Den andre, förskräckt, hoppar tillbaka lika mycket och gör en kvartparad med spetsen så långt ute, att han inte har en chans att ripostera. Han skuttar sedan fram i sin tur, den andra lika mycket tillbaka, och så går det på.

Den generation, som fick börja med vapen av full längd, kunde svårligen bibringas en annan fäktstil, och endast ett fåtal har på äldre dagar kunnat frigöra sig därifrån. Erfarenheterna från de klubbar, som tidigt gick in för kortare vapen för de små, uppvisar en helt annan ansiktsbild. Bland knattar och miniorer och förhoppningsvis snart bland YU kan man nu se ordentlig fäktningsparader, riposter och till och med konterriposter, som tidigare knappast fanns som begrepp en gång.

Jag hoppas nu, att allt flera lärare skall gripa tag i denna möjlighet att få fram en riktig florettskola till gagn för fäktningskvalitet och bredd i nutid och framtid.

- 12 -

Undervisning i barnstadiet bjuder på specifika svårigheter. Jag vill här peka på två, som inte alltid beaktas.

- 1) Först gäller det att bryta kopplingen mellan arm och främre ben, så att foten kan lyftas till steg eller utfall, utan att handen sjunker. Armsträckning, marsch och utfall kan inläras på 3 sätt:
 - a) Armsträckning - marsch - utfall.
Det innebär tempoförlust och varnar motståndaren.
 - b) Armsträckning och främre foten på en gång. Sedan bakfoten och utfall.
Detta innebär tempovinst och bidrar till den förenämnda losskopplingen.
 - c) Marsch - armsträckning - utfall.
Detta innebär tempoförlust och ren invitation till motattack. Dålig förberedelse till värja. Förkastligt.

Efter reflexion torde alla inse, att b) är det rätta.

- 2) Eleven måste få förtroende för sin parad och ripost, så att han inte bara hoppar undan för anfallet. Det får han, om han kan förmås att inte slå ut sina kvart- och sext-parader långt ut åt sidorna, utan hålla spetsen inne på motståndarens siluett.
Kan man sedan lära honom vänta med paraden till rätt ögonblick och rätt avstånd, har man gjort en fäktare.

- o -

Jag tackar för uppmärksamheten. Om någon tycker det hela var likgiltigt, finns alltid papperskorgen. Om någon vill opponera, så gör det gärna skriftligt, helst till FoF, så får vi kanske i gång en polemik, som gagnar medlemsbladet.

Hans Drakenberg